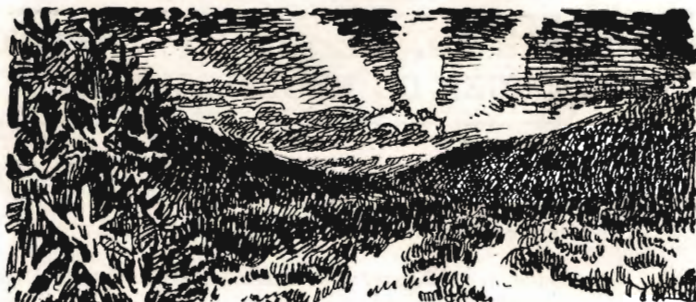

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 16

15. Decbr.

64. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1943

P. M.-MASKINER
-til Tørveproduktion

„Flere Tørv... mindre Arbejde... med P. M. Maskiner“... det er en Sætning, som mange af Landets Tørveproducenter har erfaret Rigtigheden af. Og den har lige stor Gyldighed, hvadenten det drejer sig om Åkerman-Körner Værket, Tørveælteværket, Junior Tørvepresseværket eller Tørvegravemaskinen S. 40. Forlang nærmere Oplysninger.

PEDERSHAAB MASKINFABRIK A/S

AARHUS
Telf. 11400

BRØNDERSLEV
Telf. 450

KØBENHAVN
Telf. 14066

SKOVEJERE

Træart i enhver Sortering til Forarbejdning paa egne Anlæg. Spar Mellemandel, sælg direkte, vi køber Gran til Master, Tømmer, Kasetræ, Trældstræ, Eg, Bøg, Ask og Elm til ethvert Formaal.

Henvendelse enten til Hovedkontoret, Silkeborg, Telf. 424, eller
Bevtoft 50 — Vamdrup 53 — Fredsted 10 — Nr. Snede 58

Imprægneringsanstalten „SILKEBORG“ A. S.,
Silkeborg, med sine forskellige Afdelinger er
det eneste Firma i Jylland, der køber enhver

LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS- FORENINGER OG HEDESELSKABET

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAFN & SØN · NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 2

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende Undersøgelse
ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse
af Proveniens. — Prisliste sendes paa Forlangende.

Frøavlscentret Hunsballe
Holstebro
Telefon 533

Frøavl
og Frøhandel

A/S Skive Markfrøkontor
Grundlagt 1896
Telf. 94 Skive
Frøavl Frøhandel

PALUDANS
PLANTESKOLE
— KLARSKOV —
130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Høgsplanter,
Allétræer,
10 Millioner Prikleplanter.

Forlang Prisliste.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

P. KRUSES
PLANTESKOLE
- MUNDELSTRUP -
Telefon Tilst Nr. 7

Skovplanter
Haveplanter

Forlang Prisliste eller Tilbud

Brostrøms
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle
Planter for Have,
Mark og Skov —

Haardføre og veldrevne
Arter for ethvert Formaal

Forlang Tilbud
Vi garanterer Kvaliteten

Hulkjærhus
Planteskole

Rødkjærbro
Telefon Ans 25

Planter til
Skove
Læhegn
Haver

Frøcontoret
(for undersøgt Markfrø)
— Grundlagt 1887 —
KOLDING
Telefon 43

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

ANDELS-PENSIONSFØRENINGEN

Vestre Boulevard 47. Tlf. C. 2728.

(Gensidigt Pensionsforsikringsselskab.)

København V.

Pensionsforsikringer, Liv-, Overlevelses- og Børnerenter.

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede Rør føres
Alltid leveringsdygtig

$\frac{A}{s}$ Varde Staalværk, Varde.

1. Kl. Staalstøbegods til Tip-
vognshjul, Bremseklodser og
andet Entreprenørmateriel. —

Ildbestandigt „Vardan“. — Manganstaa.

Spedalsø

Cementvarefabrik.

R. Jensen. — Indeh. J. Jensen.
Tlf. 504. Horsens. Tlf. 504.

Imprægnerede Rør
efter Ingeniørfor-
eningens Normer.
Drænrør i forsk. Di-
mens. fra 10-50 cm.
— Brøndringe. —

FORLANG TILBUD.

Røde

Drænrør

fra 2*—12* haves
altid paa Lager.
Forlang Tilbud.

„Solienlund“ Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

Alt i prima røde Drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
Teglværkers Salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende Værker:

A/S Lysbro Teglværk.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Bøgild Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

Aktieselskabet

CARLSBERG TEGLVÆRK

Middelgade 14, Randers — Telefon 1515

Carlsberg Teglværk: Randers 174

Faarup Teglværk: Faarup 10

A/S FISKBÆK BRIKETFABRIK

BRUNKULSBRIKETER & RENHARPEDE BRUNKUL

Kontor: Aarhus
Aaboulevarde 7
Telefon: 5710

Fabrik: Fiskbæk
pr. Herborg
Telefon: Herborg 12

RIBE Brændeovne og Tørveovne

Til indenlandsk Brændsel og Briketter
anvendes med størst Fordel vore nye
Modeller.

Brochure paa Forlangende

*Henvend Dem til vore
Forhandlere eller til os.*

A/S RIBE JERNSTØBERI · RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON 261 & 262

Dansk Andels-Eggesporl

Kgl. Hofleverandør

er* Producenternes
egen Forretning og
yder derfor disse
det fulde Udbytte.

Hovedkontor:

Akselborg,
København V.

HADSTEN

Cementstensfabriker

— ved Chr. Andersen. —
Telefon 67.

Imprægnerede Cementrør
i forskellige Dimensioner
Monierør og Brøndringe.

Forlang Tilbud - Billige Priser.

Dansk Landbrugs-
og Handelslaboratorium

ved R. KROGH

Odense - Telefon 1731 - 2 Lin.

SOPHUS BERENDSEN A/S

V. FARIMAGSGADE 41
KØBENHAVN V

KANNIKEGADE 18
AARHUS

ALT ENTREPRENØRMATERIEL

DAMP- OG DIESELLOKOMOTIVER
GRAVEMASKINER - TIPVOGNE · SPOR

LEVERANDØR TIL HEDESLSKABET

Aktieselskabet

Brødrene Brincker

Greisdal Hammerværk pr. Vejle

Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvegøbe, Tørvespader, Drænværktøj,
Lyngleer.

Alle Slags Gøbe, Forke, Spader, Roehakker,
Høstleer og Haveredskaber leveres med fuld
Garanti.

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 16

15. Decbr. 1943

64. Aarg.

Indtrædende Medlemmer indtegnes hos Selskabets Forretningsførere. Medlemsbidraget er enten aarlig mindst 5 Kr. eller en Gang for alle mindst 100 Kr. Større Bidrag modtages gerne. Korrespondancer og Afhandlinger bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Tidsskriftet udgaar ca. 16 Gange aarligt og sendes uden Vederlag til Selskabets Medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Annoncepris 25 Øre pr. mm. Oplag 12,500 Eksemplarer.

Indhold: Hedeselskabets Forretningsførere. — Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1943. — Tørveproduktionen 1943 belyst ved Analyser. — Vandingsbehov og Regnvanding. — Forberedelse af Tørveproduktionen i 1944. — Mindre Meddelelser.

Hedeselskabets Forretningsførere.

I Anledning af, at Hedeselskabets hidtidige Forretningsfører for Skast Distrikt, Gaardejer *Hans Beyer*, Asgaard, Ballum, er afgaaet ved Døden, har Gaardejer *Peter M. Jensen*, Skast, Ballum, overtaget dette Hverv.

Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1943.

Produktionen forøget med 25 % til ca. 6 Mill. Tons.

Ved Konsulent *A. Krøigaard*.

Efter den milde Vinter 1942—43 begyndte Livet allerede fra det tidlige Foraar at røre sig rundt om i Moserne. De triste Erfaringer, mange Mosebrugere maatte gøre i 1942, i Forbindelse med Vanskeligheder af forskellig Art, som var skabt af Forholdene, gjorde, at adskillige havde mistet Troen paa og Lysten til fortsat Arbejde med Tørv, men den Omstændighed, at Kapitalen var bundet i et forholdsvis kostbart Maskinanlæg og for Størstedelen af de nye Producenters Vedkommende maatte betragtes som tabt, saafremt der ikke blev fortsat, gjorde vel sit til, at ogsaa disse gik i Gang igen trods manglende Lyst.

Der var dog i Aaret 1943 adskillige Lyspunkter at notere. For det første artede Vejret sig godt, og dernæst blev der stillet et ikke uvæsent-

ligt direkte Tilskud af Statskassen i Udsigt, og endelig, hvad der, naar alt kommer til alt, maaske var det vigtigste, kunde der ligesom i de foregaaende Aar med nogenlunde Sikkerhed regnes med, at en selv nok saa stor Produktion uden Vanskelighed vilde kunne afsættes. Staten tilbød som i de foregaaende Aar Finansiering i Form af Anlægs- og Drifts- laan, og der bevilgedes ialt 386 Anlægs laan til et Beløb af ca. 1,5 Millioner Kr. og 1635 Drifts laan til et Beløb af 10,5 Millioner Kr., og Beløbene kom som Helhed frem i saa god Tid, at der kunde drages fuld Nytte af dem.

Der blev derfor naaet en meget stor Produktion af Tørv i 1943, større end nogensinde tidligere, men den blev dog maaske knapt saa stor, som det var ventet i Begyndelsen af Sæsonen, fordi det, som det vil fremgaa af det følgende, endnu en Gang bekræftedes, at Tørveproduktion ikke umiddelbart kan sammenlignes med andre Produktioner. Den Omstændighed, at Arbejdet er koncentreret til nogle faa Maaneder, medfører, at tilsyneladende forholdsvis ubetydelige Foreteelser kan øve afgørende Indflydelse, fordi en tabt Arbejdsdag ikke kan indvindes igen, da der er disponeret over hvert Minut i Sæsonen. Det er ogsaa mindst lige saa vigtigt at faa holdt op rettidigt, som det er at komme i Gang om Foraaret, saasnart Forholdene tillader det.

Vejrforholdene.

Vinteren 1942—43 var, som det allerede er berørt, usædvanlig mild, det gælder baade i Forhold til, hvad der kan kaldes en normal Vinter, men dog især i Forhold til de forudgaaende tre strenge Vintre, og Foraaret brød tidligt frem. *Marts* Maaned karakteriseres af Meteorologisk Institut (Maanedsoversigten) som »meget mild og solrig, men nedbørsfattig«. Middelterperaturen var gennemsnitlig $2\frac{3}{4}^{\circ}$ højere og Nedbøren gennemsnitlig 46 pCt. mindre end normalt. Forarbejderne til Tørveproduktionen kunde saaledes udføres under gode Vejrforhold. *April* havde tilsvarende godt Vejr, og allerede fra Maanedens Begyndelse var Produktionen i Gang mange Steder. Nattefrosten, der er den store Fare i April, forekom kun i begrænset Udstrækning. *Maj* havde oftest mildt, tørt og solrigt Vejr, skriver Meteorologisk Institut. Det var netop saadant Vejr, som Tørveproducenterne kunde ønske sig, og allerede fra Midten af Maj var Leveringen af ny Tørv i fuld Gang. Nattefrost var dog ikke ualmindelig, og en Del Tørv fik af denne Grund et mindre smukt Udseende, men om egentlig Skade var der kun undtagelsesvis Tale. Det gode Foraarsvejr havde ogsaa hjulpet godt paa de

alt for mange Tørv, der fra Efteraaret 1942 maatte efterlades paa Læggepladserne, og der blev reddet flere af disse Tørv, end det fra Efteraaret kunde forventes. *Juni* havde ret ustadigt Vejr. Nedbøren var noget ulige fordelt, men var gennemgaaende en Del over Normalen. *Juli* var tør og varm og frembød udmærkede Betingelser for Tilvirkningen og Tørringen af Tørvene. Virksomhederne arbejdede for Højtryk, og det gik saa godt, at man trods alle gode Forsætter om at holde op i Tide faktisk var indstillet paa at fortsætte ogsaa i nogen Tid udover *Juli*. Men saa kom *August*, der blev den sorte Maaned for Tørveproduktionen. I Maanedens første Halvdel regnede det saa godt som hver Dag, og ialt kom der i *August*, som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over Nedbørsforholdene, der godhedsfuldt er meddelt af Meteorologisk Insitut, næsten dobbelt saa megen Regn som normalt, og det til Trods for, at *August* i Forvejen er Aarets regnrigeste Maaned.

Sammendrag af Nedbørsobservationer i April—September 1943.

Millimeter.

Jylland	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.
Normal Nedbør	42	44	48	65	88	64
Over Normalen	—	—	9	—	51	—
Under Normalen	4	17	—	20	—	24
Øerne						
Normal Nedbør	38	40	45	63	72	50
Over Normalen	—	—	19	—	80	—
Under Normalen	9	24	—	36	—	6

Tørveproduktionen blev praktisk talt overalt indstillet i første Halvdel af *August*, og de senest fremstillede Tørv frembød et sørgeligt Skue. *September* og *Oktober* bødede noget paa den fugtige *August*, men selv om det ikke regner i disse Maaneder, er Tørringsbetingelserne dog langt ringere end i Maj-Juli, fordi Luftens relative Fugtighedsindhold er langt større. Ved Flid og Paapasselighed lykkedes det dog Producenterne at faa bjerget Tørvene i god Stand, og alt ialt maa Aarets Vejrforhold betegnes som gode for Tørveproduktionen, og dette har foruden at betinge en større Produktion ogsaa givet sig Udslag i Form af væsentlig bedre, d. v. s. mere tørre Tørv end for Eksempel Aaret forud.

Produktionens Størrelse.

Paa samme Maade, som i tidligere Aar har Hedeselskabet ved Henvendelse til de kommunale Brændselsudvalg faaet Navn og Adresse paa

de Tørvefabrikanter her i Landet, der fremstiller Tørv til Salg. Der er Anledning til her at takke Udvalgene for den Beredvillighed, der er udvist, idet denne er saa meget mere paaskønnelsesværdig, som der netop i Aar er lagt et meget stort Arbejde paa Udvalgenes Skuldre ved den foran omtalte Tilskudsordning derved, at det paahviler Udvalgene at kontrollere Ansørgernes Opgivender med Hensyn til Produktionens Størrelse.

Der har i 1943 været 7230 Tørveproducenter eller ca. 250 færre end i 1942.

Til alle Producenter udsendtes umiddelbart efter Tørvesæsonens Afslutning i August Maaned Spørgeskema af samme Art som i de foregaaende Aar, indeholdende Spørgsmaal om Produktionens Art og Størrelse, Vægten af de fremstillede Tørv, Pris- og Afsætningsforhold m. v., og indtil ca. 15. November var Besvarelse modtaget fra ikke mindre end 6423 Producenter eller ca. 89 pCt. af samtlige forespurgte. Man er taknemlig overfor Tørvefabrikanterne for det store Materiale, der saaledes er tilvejebragt, og det er dette, der danner Grundlaget for nærværende Opgørelse.

I hosstaaende tabellariske Oversigt er foretaget en amtsvis Opgørelse over Tørvetilvirkningen hos de Producenter, hvorfra der foreligger Indberetninger. For de 807 Producenter, der ikke har besvaret den udsendte Forespørgsel, er Produktionens Størrelse beregnet ud fra Gennemsnitstallene for de Producenter, hvorfra Oplysninger haves, og det kan tilføjes, at Tallene fra de Besvarelser, der er modtaget siden 15. November fuldtud berettiger hertil. Endelig er det paa samme Maade som i tidligere Aar anslaaet, hvor stor Produktionen til eget Forbrug har været i de enkelte Amter.

De opgivne Tal er udregnet paa Grundlag af de af Producenterne givne Oplysninger. Hvor Produktionens Størrelse er opgivet saavel i Tons som efter Antal, er begge Tallene benyttet. Hvor Produktionen derimod af Producenten kun er opgivet enten i Tons eller Antal Stk., er der foretaget Omregning, og der er herved ligesom i tidligere Oversigter regnet med, at der gaar 2500 Stk. Tørv til 1 Ton, hvilket svarer nogenlunde til den opgivne Middelvægt af de fremstillede Tørv.

Den samlede Produktion af Tørv bliver herefter for hele Landet ca. 6 Millioner Tons (ca. 15 Milliarder Stk.) nemlig for Jylland godt 3,4 Millioner Tons (ca. 8,5 Milliarder Stk.) og for Øernes Vedkommende godt 2,5 Millioner Tons (ca. 6,5 Milliarder Stk.). I Forhold til 1942 er der Tale om en Stigning i Produktionen paa knap 25 pCt.

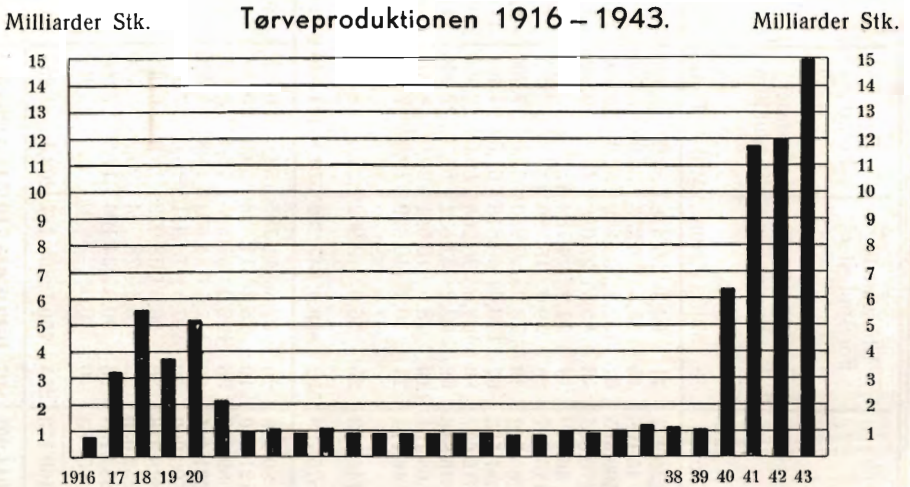
Af Tabellen ses, hvorledes Produktionen fordeler sig i de forskellige Amter, og det ses, at der ligsom i de nærmest foregaaende Aar

Tørvetilvirkningen 1943.

Amt	Efter besvarede Forespørgsler									Ubesvarede Forespørgsler			Eget Forbrug		Samlet Produktion		Sto-ker-tørv
	Antal Producenter	Vaadættet Tørv		Tørættet Tørv		Skæretørv		Ialt		Antal Producenter	Anslaaet Produktion		Anslaaet Produktion		Samlet Produktion		Tons
		Mill.	Tons	Mill.	Tons	Mill.	Tons	Mill.	Tons		Mill.	Tons	Mill.	Tons	Mill.	Tons	
Hjørring	594	129,1	52.549	383,2	172.897	276,2	104.838	788,5	330.284	71	94,3	39.478	58,0	23.200	940,8	392.962	330
Thisted	112	111,2	43.645	0,7	311	3,8	1.242	115,7	45.198	15	15,5	6.053	38,0	15.200	169,2	66.451	
Aalborg	601	89,3	34.606	824,6	394.372	390,1	131.617	1304,0	560.595	61	132,3	56.899	52,0	20.800	1488,3	638.294	31.283
Randers	430	408,2	172.078	122,6	49.214	124,2	49.572	655,0	270.864	43	65,5	27.086	48,0	19.200	768,5	317.150	
Aarhus	107	49,5	20.659	26,6	10.808	15,1	5.142	91,2	36.609	14	11,9	4.789	26,5	10.600	450,3	183.265	700
Skanderborg . .	202	122,5	50.343	129,7	53.727	29,5	11.217	281,7	115.287	28	39,0	15.980					
Vejle	343	171,6	65.343	259,1	108.093	81,7	36.076	512,4	209.512	49	73,2	29.930	43,0	17.200	628,6	256.642	349
Viborg	557	418,8	178.417	373,3	151.142	147,7	57.996	939,8	387.555	67	113,0	46.618	61,0	24.400	1113,8	458.573	
Ringkøbing . .	583	286,3	121.665	259,1	113.206	190,8	78.766	736,2	313.637	86	108,6	46.265	66,0	26.400	910,8	386.302	349
Ribe	659	158,3	54.763	612,7	223.723	209,0	68.360	980,0	346.846	62	92,2	32.632	57,3	22.940	1129,5	402.418	
Haderslev . . .	64	123,6	48.078	46,9	16.627	8,9	3.399	179,4	68.104	10	28,0	10.641	20,0	8.000	227,4	86.745	349
Tønder	90	64,7	22.487	56,7	20.677	8,7	3.550	130,1	46.714	21	30,4	10.899	19,0	7.600	179,5	65.213	
Aabenraa- Sønderborg	181	275,4	99.151	117,2	40.142	12,8	5.230	405,4	144.523	25	56,0	19.962	22,0	8.800	483,4	173.285	349
Jylland ialt .	4523	2408,5	963.784	3212,4	1.354.939	1498,5	557.005	7119,4	2.875.728	552	859,9	347.232	510,8	204.340	8490,1	3.427.300	
Odense	157	166,5	60.916	56,2	19.269	0,9	261	223,6	80.446	23	32,8	11.785	50,0	20.000	306,4	112.231	4.140
Svendborg . . .	202	184,5	82.781	89,0	38.123	0,6	256	274,1	121.160	19	25,8	11.396	50,0	20.000	349,9	152.556	
Frederiksborg .	272	262,7	105.593	656,2	263.662	55,5	20.584	974,4	389.839	36	129,0	51.596	16,4	6.550	1119,8	447.985	915
København . . .	171	355,4	138.550	218,7	87.422	14,5	5.452	588,6	231.424	33	113,6	44.662	14,8	5.900	717,0	281.986	
Holbæk	379	568,7	238.862	654,4	252.352	44,1	15.692	1267,2	506.906	59	197,3	78.911	18,6	7.275	1483,1	593.092	100.559
Sorø	259	605,5	240.485	215,0	85.331	8,5	2.502	829,0	328.318	30	96,0	38.029	15,0	6.000	940,0	372.347	
Præstø	261	396,8	146.053	263,4	105.130	2,7	856	662,9	252.039	29	73,7	28.004	23,2	8.100	756,8	288.143	47.056
Maribo	193	391,0	142.415	282,5	110.443	1,2	300	674,7	253.158	26	90,9	34.104	17,5	7.000	783,1	294.262	
Bornholm	6	1,1	390	12,8	5.493	0,0	0	13,9	5.883	0	0,0	0	1,0	400	14,9	6.283	349
Øerne ialt . .	1900	2932,2	1.156.045	2448,2	967.225	128,0	45.903	5508,4	2.169.173	255	759,1	298.487	203,5	81.225	6471,0	2.548.885	
Hele Landet	6423	5340,7	2.119.829	5660,6	2.322.164	1626,5	602.908	12627,8	5.044.901	807	1619,0	645.719	714,3	285.565	14961,1	5.976.185	211.502

fremstilles langt flere Æltetørv end Skæretørv. I Fjor var Forholdet ca. 6 : 1, medens det i Aar er ca. 7,5 : 1. Den procentiske Stigning for vaadæltet Tørv, tøræltet Tørv og Skæretørv er henholdsvis ca. 19, 56 og 7 pCt.

Stigningen i Produktionen har været størst i Jylland, nemlig ca.

30 pCt. mod ca. 16 pCt. paa Øerne. Det er især de nordjydske Amter, Hjørring og særlig Aalborg Amter, der opviser stor Stigning. Dette skyldes i ikke ringe Udstrækning en forøget Produktion i Vildmoserne. Den forholdsvis mindste Stigning i Jylland viser Viborg Amt samt de sønderjydske Amter. I Odense Amt er der Tale om en lille Tilbagegang. Frederiksborg og Københavns Amter er steget med 20—25 pCt., medens de midt- og sydsjællandske Amter viser Stigninger paa mellem 10 og 20 pCt. Maribo Amt har præsteret omkring 30 pCt. flere Tørv end i 1942. Paa Bornholm er Situationen den, at Moserne næsten er opbrugt, og der er her i 1943 kun produceret godt 6000 Tons mod godt 16 000 Tons i 1942.

Kvaliteten af de fremstillede Tørv er i 1943 som Følge af de gode Vejrforhold bedre end i 1942, hvilket de foreliggende Analyser udviser.

Dette Spørgsmaal vil blive behandlet andetsteds i nærværende Tidsskrift.

Stokertørv.

Allerede i 1940 paabegyndtes i mindre Omfang en ny Form for Tørveproduktion i nogle stærkt afvandede, sjællandske Lavmosearealer, nemlig Fremstilling af Stokertørv (Industritørv, Harvetørv

o. a.). Princippet i Arbejdet er det samme, som anvendes ved Fremstilling af Fræsetørv til Briketfremstilling, nemlig det, at Tørven løses foroven i tynde Lag, som forholdsvis hurtigt tørrer, og som derefter skræbes sammen og er færdig til Brug i dertil indrettede Fyrsteder (Stokerfyr). Metoden har siden da vundet ret udstrakt Anvendelse især

K. Boisen fot.

Større Tørve-Gravemaskine i Virksomhed paa Sjælland.

paa Sjælland, hvor der efter de foreliggende Oplysninger i 1943 er fremstillet ca. 180 000 Tons. Ogsaa i Jylland er der stigende Interesse for Fremstilling af Stokertørv, men fraset en stor Produktion beregnet til Fremstilling af Tørvebriketter er der dog kun foreløbig Tale om Forsøg i mindre Stil.

Almindeligvis er det nødvendigt at harpe det fremstillede Produkt, og tidligere voldte det en Del Besvær at finde Anvendelse for Afharpningen. Nu anvendes denne i betydelig Udstrækning til Fremstilling af det saakaldte Formbrændsel, der senere vil blive omtalt.

Arbejdsforholdene

for Tørveproduktionen har frembudt betydelige Vanskeligheder mange Steder. Stigningen i Arbejdslønnen, som blev fastsat i Foraaret, var

ikke af større Betydning, men den af Forholdene skabte forøgede Efterspørgsel efter Arbejdskraft til særlige Formaal medførte paa sine Steder Mangel paa egnet Arbejdskraft, hvilket stedvis bevirkede en Forøgelse af Produktionsomkostningerne og en mindre Produktion end beregnet. Til Gengæld maa det dog fremhæves, at Mandskabets stigende Erfaring og Træning — især paa de under Krigen etablerede Virksomheder — naturligvis har gjort sig gældende og har sat sig Spor i en forøget Produktion pr. Arbejdstime.

Ogsaa Spørgsmaalet om Drivkraft har af og til voldt Besvær. Der er ganske vist i de senere Aar installeret elektrisk Kraft næsten alle de Steder, hvor der har været Mulighed derfor, men periodevis kneb det med Strømforsyningen, hvilket selvsagt foraarsagede Tab af adskillige kostbare Arbejdstimer Sæsonen igennem. *Generatorerne* har jo efterhaanden naaet en forbavsende Fuldkommenhed, hvad Driftssikkerhed angaar, men Problemet Generatorbrænde har ogsaa for Tørveindustrien voldt betydelige Vanskeligheder, og det synes, som om der fremdeles hersker nogen Ulyst til at spæde Brændet op med Tørv.

Et særligt Problem har *Afvandingsforholdene* været, og det synes, som om dette Spørgsmaal bliver vanskeligere Aar for Aar, fordi Tørvegravene bliver større og større. Som bekendt er det i de fleste Moser med blot nogenlunde stor Tørvedybde nødvendigt at foretage Udpumpning af Vand af Tørvegraven for at faa Tørvemassen opgravet. Selv om der er installeret Elektricitet i Mosen, er det ikke altid muligt at anvende denne Kraftkilde ved Udpumpningen, og der blev da ogsaa i Foraaret stillet *Brændselolie* (Petroleum) til Raadighed i de Tilfælde, hvor det var tvingende paakrævet, men det siger sig selv, at disse Tildelinger var knappe, og adskillige Producenter klager over Vanskeligheder med at holde Tørvegravene fri for Vand. Fra mange Sider klages der over Mangel paa Smørelie, og det kniber med at faa Reservedele til Maskinerne samt Gummi til Udkørselsvognene, men alle Besværigheder til Trods er det, som det ses, lykkedes Tørveproducenterne at gennemføre Arbejdet og opnaa Rekordproduktion af de paa en Gang saa foragtede og dog saa eftertragtede Tørv.

Et Problem kunde dog ikke klares paa normal Maade — nemlig *Transporten*. Næsten alle de Tørveproducenter, der har besvaret de udsendte Spørgeskemaer, klager over Mangel paa Lastbiler og Jernbanevogne, og som Følge heraf er store Mængder Tørv blevet opstakket til senere Levering. Den store Efterspørgsel efter Lastbiler har, som det kunde forventes, givet sig Udslag i høje Priser for Kørsel, og det oplyses fra mange Egne, at Vognmændene ikke ønsker at køre med Tørv til de af Prisdirektoratet fastsatte Maksimaltakster.

Prisforhold og Tørvehandel.

Ved de Overvejelser og Forhandlinger med Henblik paa en Tørveordning for 1943, der paabegyndtes allerede i Efteraaret 1942, stod det fra første Færd klart, at det var nødvendigt, at der skabtes bedre Indtægtsforhold for Tørveproducenterne, saafremt en Produktionsnædgang skulde undgaas. De usædvanlige ugunstige Væjrforhold i 1942 i Forbindelse med, at Tørvesæsonen var blevet forlænget udover det ønskelige, havde medført store Tab for en Del af Producenterne, og for

Naar den afgravede Mose ser saadan ud, K. Boisen fot.
bliver det et meget stort Problem at kultivere den igen.

mange var Situationen den, at Sommerens Fortjeneste og mere til stod paa Læggepladserne i Form af vaade Tørv, hvis Fremtid stod hen i det uvisse.

De prisregulerende Myndigheder kunde ikke gaa med til saa stor en Prisforhøjelse, som blev anset for paakrævet, fordi en saadan Prisforhøjelse vilde kunne faa afgørende Indflydelse paa Prisniveauet i Almindelighed derved, at Produktionsomkostningerne for en Række Livsforbrønde vilde stige.

Det besluttedes da at tillade en Prisstigning for Jyllands Vedkommende paa 2 Kr. pr. Ton og 1 Kr. for Øerne samtidig med, at der blev givet Tilsagn om et direkte Tilskud af Statskassen pr. produceret Ton Tørv paa 2 Kr. i Jylland og 1 Kr. paa Øerne. Der skete saaledes i Virkeligheden en Udjævning af den hidtidige Prisforskel i de to Landsdele fra 3 Kr. til 1 Kr., hvilket skønnedes rimeligt, da Forudsætningerne for den store Prisforskel ikke længere var til Stede.

For at sikre rettidig Bjergning af de fremstillede Tørv trods de vanskelige Transportforhold besluttedes det endvidere at yde et Statstilskud paa 2 Kr. pr. Ton Tørv, som er stakket inden 15. November 1943 eller som er leveret fra Stak i Tiden fra 15. September til 1. November 1943.

Det var saaledes ret betydelige Forbedringer med Hensyn til Priserne, der blev tilvejebragt, og det blev da ogsaa fra Producentens side erkendt, at der i Landbrugsministeriets Bekendtgørelse angaaende Handel med Tørv m. v. og om Statstilskud til Tørveproduktionen i 1943, der udsendtes 3. Februar, var skabt et rimeligt Grundlag for Produktionen af Tørv.

Bekendtgørelsens Regler for Handel med Tørv var iøvrigt i Hovedsagen uforandret fra de foregaaende Aar. Der skelnes mellem Salg paa Grundlag af autoriseret Analyse og Salg paa Tro og Love Erklæring. Det blev dog med Hensyn til Salg efter Analyse præciseret for 1943, at Analyse af Prøver taget fra Læggeplads kun i særlige Tilfælde kunde lægges til Grund for Afregningen. Det havde nemlig vist sig, at saadanne Prøver ikke var noget paalideligt Grundlag for Afregningen med Køberen, idet de leverede Tørv i alt for mange Tilfælde var af væsentlig ringere Kvalitet, end Analysen udviste. Gældende Prøver ved Salg efter Analyse kan herefter normalt kun udtages under Paa- eller Aflæsning af Tørvene, d. v. s. under saadanne Omstændigheder, at Prøveudtageren har Adgang til alle Dele af det Parti, Prøven omfatter. Det blev i det hele taget sat meget ind paa at sikre, at den autoriserede Prøveudtagning skete paa betryggende Maade, hvilket da ogsaa har givet sig Udslag i langt færre Klager over Prøveudtagningen end i de foregaaende Aar.

Efterspørgslen efter Tørv har ved saa godt som alle de Virksomheder, hvorfra der foreligger Efterretninger, været særdeles god, og mange Producenter tilføjer, at der kunde have været solgt mange flere Tørv, hvis blot de kunde have været fremstillet. I Modsætning til, hvad der har været Tilfældet i tidligere Aar, har der ikke i 1943 været egentlige »døde« Perioder med Hensyn til Efterspørgslen. Dette har sikkert Forbindelse med, at Forbrugerne ikke paa noget Tidspunkt kunde faa det Indtryk, at der senere paa Aaret vilde komme udenlandsk Brændsel paa Markedet i tilstrækkelige Mængder. Det maa udelukkende tilskrives de fortvivlede Transportforhold, at Produktionen stedvis maatte indstilles paa Grund af overfyldte Læggepladser.

Maksimalvederlaget for Leje af Mose og Læggeplads blev i 1943 reguleret saaledes, at Afgiften for Tørvemasse ikke i noget Tilfælde maatte overstige 3 Kr. pr. Ton Tørv, der leveredes fra Mosen, hvilket betød en Nedsættelse paa 1 Kr. pr. Ton i Forhold til 1942 i de Tilfælde, hvor Moseejeren ogsaa stiller Læggeplads til Raadighed. Til Gengæld

Tørvepresseren „IDEAL“

svarer til Navnet og de Forventninger,
Fagmanden stiller til

Nutidens
Tørve-
Produktion

!! Hidtil leveret 585 Anlæg !!

Driftssikker

Nem Betjening

Trykkuglelejer m. m.

Forlang omg. Prospekt
med Tilbud
uden Forbindende

Dyndelevatorer - Udkørsels-Rulle vogne
Skæregrebe Reservedele

Svennings Maskinfabrik & Jernstøberi
Vejen — Telefon 53

Nordjysk Andels- Fjerkræslagteri

RANDERS - Telf. 3053

Producenternes
 eget Slagteri

Intet solidarisk Ansvar
Se efter vor Notering i
Dagbladene hver Mandag

Røde Drænrør

2" — 12"

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa

Telefon 2127

A/S L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. Grundlagt 1854.
Telefon Nr. 7050 (5 Linier).
Aarhus.

RESENBRO CEMENTSTØBERI

v/ M. J. MATHIASSEN
Telefon 34

Prima Betonrør efter dansk
Ingeniørforenings Normer Mrk.

△ i alle gangbare Dimen-
sioner fra 4" til 24" saavel
med som uden Muffe.

Monierrør, Brønde og Kegler.
— FORLANG TILBUD. —

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. BIRK . . . Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun △ mærkede Varer.

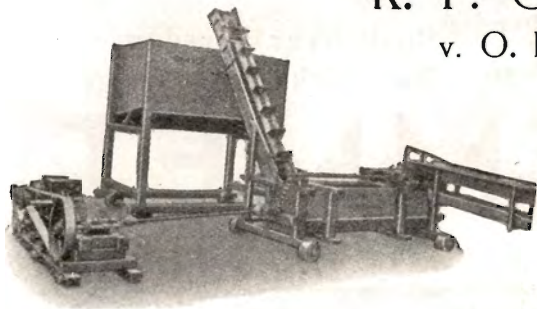
Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

R. P. Olsens Maskinfabrik

v. O. H. Olsen

Allingaabro — Telf. 1

Tørveværker i alle Størrelser

Specialitet:

Elevatorkæder — Kædehjul

TIL ALLE SLAGS
BYGNINGER

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

* * *
DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG
SALGSKONTOR: KAMPMANNS-
GADE 2 - KØBENHAVN V.

Hotel Herning.

Telf. 21-41.

▼
Byens første Hotel.

HELLESENS SENIOR

er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR

giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS

verdenskendte Tør-
element

HELLESENS SENIOR

I Regn og Blæst
uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
rager, Stalde, Pak-
huse og i Hjemmet

Uundværlig i Jægerhytten

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus
Tlf. Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

**Fabrikation af Jordbrugskalk
samt Foderkridtmel**

Aktieselskabet

**Vejle Bolte-
& Møtrikfabrik.**

Grundlagt 1899.

Telefoner 2120.

Telegr.-Adr.:
Boltefabriken.

**Alle Slags Bolte Skruer,
og Skinnespiger.**

Leverandør til
De danske Statsbaner.

Danatex Træfiberplader

100 % dansk - mod Kulde, Fugt og Lyd

AXEL PRIOR Akts.
Bredgade 33 - Centr. 23
KØBENHAVN K.

A/s L. HAMMERICH & CO.
Grønnegade 57-59 - Tlf. 7050
V. Ringgade - AARHUS

Hyggelig Underholdning

for hele Familien: Noveller, Romaner,
populære Artikler om Alverdens inter-
essanteste Emner, Humor, Knold og
Tot, Gyldenspjæt etc., Børnestof, Brev-
kasse, Husmodersider og meget mere -
gennemill. med moderne Fotografier og
farveprægtige Tegninger.

Husk hver Tirsdag
Danmarks førende Ugeblad

HJEMMET

AALBORG TAFEL AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift

1943

(64. Aargang)

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Redaktør:
Har. Skodshøj

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri
1943

INDHOLD.

A. Administration.	Side
Aaret 1942. Ved C. E. Flensborg	1
Gaver	3
Hedeselskabets Forretningsførere 39, 61, 215, 295, 323,	345
Hedeselskabets Aarsmøde	81
Hedeselskabet har solgt Bratskov	82
Aarsberetning. Ved C. E. Flensborg	143, 177
Referat af Aarsmødet	209
Nye Mænd i Hedeselskabets Ledelse	214
Ny Redaktion af Tidsskriftet	228
B. Plantning og Skovvæsen.	
Samarbejde om Læplantningssagen. Ved I. P. Lauridsen	6
Fra Plantningsforeningerne 9, 35, 54, 71,	98
Statsskovenes Udbytte 1941—42. Ved H. Kelp	16
Hedeselskabets Plantageanlæg m. v. Ved S. Lybye	40
Nye Plantagearealer 78,	291
Et interessant Forslag	81
Hegnsløv og Læplantning. Ved C. F. Jensen	125
De samvirkende Plantningsforeningers Aarsmøde	215
Udvidelse af Tolne Skov	236
Overgaard Plantage. Ved Rasmus Mortensen	237
A/S Stilde Plantage. Ved Har. Skodshøj	240
Usædvanligt Sitka-Læhegn. Ved Har. Skodshøj	288
Dansk Plantageforsikringsforening. Ved C. E. Flensborg	318
Douglasgran. Ved Vagn Johansen	323
A/S Plantningsselskabet »Sønderjylland«. Ved Ernst Jensen	342
C. Grundforbedring, Mose- og Engkultur.	
Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed	288
. 3, 26, 71, 82, 141, 176, 213, 239, 270,	61
Den kunstige Vanding	61
Reglerne for Statskassens Tilskud til Transport af Mergel og Jordbrugs- kalk. Ved J. P. Olesen	69
Uddeling af Legater til Hededyrkere. Ved Niels Basse	83
Skern Aa. Ved J. Parbo og A. Fredborg	101
Jordbundsundersøgelser. Ved N. C. Nielsen	132
Om Stødfugernes Gennemtrængelighed for Vand. Ved Martin Olsen	231
Dræning i Marsken. Ved J. P. Knudsen	277
Vandingsbehov og Regnvanding. Af B. S. Andersen	295
Fortegnelse over anerkendte Kalklejer. Ved J. P. Olesen	315
Vandingsbehov og Regnvanding. Ved H. C. Aslyng	361
D. Moseindustri.	
De ikke bjærgede Tørv	5
Tørveproduktionen i Vildmosen 1943	17
Norges Tørveproduktion i 1942	18
Tørveordningen for 1943	21
Tørveproduktionen 1942 belyst ved Analyser. Ved Th. Mogensen	27
Nyt Tørvepresseværk. Ved K. Boisen	54
Tørveproduktionen i 1943. Ved has.	67
Strejftog gennem Tørveproduktionens Historie. Ved Th. Hove	243, 271
Tørvemasse og Tørv. Ved A. Krøigaard	253
Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1943. Ved A. Krøigaard	345
Tørveproduktionen i 1943 belyst ved Analyser. Ved Th. Mogensen	358
Forberedelse af Tørveproduktionen i 1944	362

E. Litteratur.

	Side
Med Kaj Munk paa Jagt. Ved H. Skodshøj	74
Urfuglen paa Heden. Ved H. Skodshøj	95
Danske Skovdistrikter. Ved S. Lybye	267
Danmarks Minedrift. Ved Har. Skodshøj	267
Om Spildevandsrensning. Ved C. V. Schledermann Larsen	287
E. M. Dalgas. Ved C. E. Flensborg	309
De danske Heder. Ved Har. Skodshøj	336
Den store Vildtvandring mod Vest. Ved S. Lybye	338

F. Dødsfald.

Aage Johannes Feilberg. Ved Niels Basse	19
Jens Pedersen, Jerrig	235

G. Hedeselskabets Tjenestemænd.

Udnævnelser	17,	97
Understøttelsesfondet for Hedeselskabets Tjenestemænd.. . . .		73
70 Aar, Direktør C. E. Flensborg		207
En 50 Aars Mærkedag. Ved Har. Skodshøj		283

H. Forskelligt.

Fra Rigsdagen (om Hegnsloven)		4
Plantagernes Indflydelse paa Vildtbestanden. Ved C. E. Flensborg		7
Et Tilbageblik (Th. Claudi Westh). Ved H. Skodshøj.. . . .		30
Raavildtet i Plantagerne. Ved Poul Hansen		38
Danmarks Heder	39,	123
Hundrede Aar er gaaet. Ved O. Vind		70
Lyngen har bredt —. Ved E. Thøgersen		72
Fra Gjesten Sogn. Ved Aug. F. Schmidt.. . . .	74,	96
En Mindesten for P. Boldrup.. . . .		142
De danske Mergelselskabers Aarsmøde		221
Hedebrugets Aarsmøde.. . . .		226
Lyrisk paa Dyrskuet.. . . .		265
En Hedeopdyrker. Ved Har. Skodshøj		268
Det Jenssen Buchske Legat.. . . .		321
Mindre Meddelelser:		
Dyre Tørv		60
Et Legat til Læplantningslavene		80
Maksimalpriser for Brænde		80
En Tønde Land for en Kaffeputsch		229
En Hilsen fra Norge.. . . .		229
En smuk Belønning		246
Den eneste Ulempe.. . . .		246
Store Tal for Skovenes Merhugst.. . . .		273
Et nyttigt Produkt.. . . .		274
En svensk Hyldest.. . . .		275
En Grusgrav bliver til Skov		276
Vanskeligt Aar for Vestjyllands Mergelforsyning		290
Gindeskov Krat		320
Foreningen af Hedeselskabets Tjenestemænd		320
Om Susaaen		
Merhugsten i de danske Skove.. . . .		363
Til Fremme af Læplantning		363
Et Mindesmærke for Ritmester Rahbek.. . . .		364

FORFATTERFORTEGNELSE.

	Side
Andersen, B. S.: Vandingsbehov og Regnvanding	205
Aslyng, H. C.: Vandingsbehov og Regnvanding..	361
Basse, Niels: Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed..	3, 26, 71, 82, 141, 176
» : Aage Johannes Feilberg	19
» : Uddeling af Legater..	83
Boisen, K.: Nyt Tørvepresseværk	51
Flensborg, C. E.: Aarsskiftet..	1
» : Plantagernes Indflydelse paa Vildtbestanden	7
» : Aarsberetning..	143, 177
» : E. M. Dalgas	309
Fredborg, A. og J. Parbo: Skern Aa	101
Hansen, Poul: Raavildtet i Plantagerne	38
Hove, Th.: Strejftog gennem Tørveproduktionens Historie	243, 271
Jensen, C. F.: Hegnslov og Læplantning	125
Johansen, Vagn: Douglasgran..	323
Kelp, H.: Statsskovenes Udbytte 1941—42	13
Knudsen, J. P.: Dræning i Marsken	277
Krøigaard, A.: Tørvemasse og Tørv	253
» : Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1943	345
Larsen, C. V. Schledermann: Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed	213, 239, 270, 288
» : Om Spildevandsrensning	287
Lauridsen, J. P.: Samarbejde om Læplantningssagen	6
Lybye, Søren: Hedeselskabets Plantageanlæg	40
» : Danske Skovdistrikter	267
» : Den store Vildtvandring mod Vest..	338
Mogensen, Th.: Tørveproduktionen i 1942 belyst ved Analyser	27
» : Tørveproduktionen i 1943 belyst ved Analyser..	358
Mortensen, Rasmus: Overgaard Plantage	237
Nielsen, N. C.: Jordbundsundersøgelser	132
Olesen, J. P.: Reglerne for Statskassens Tilskud til Transport af Mergel og Jordbrugskalk..	69
» : Fortegnelse over anerkendte Kalklejer..	315
Olsen, Martin: Om Stødfugernes Gennemtrængelighed for Vand	231
Parbo, J. og A. Fredborg: Skern Aa	101
Schmidt, Aug. F.: Fra Gjesten Sogn..	74, 96
Skodshøj, Har.=has.: Et Tilbageblik..	30
» : Tørveproduktionen i 1943	67
» : Med Kaj Munk paa Jagt	74
» : Urfuglen paa Heden:..	95
» : A/S Stilde Plantage	240
» : Danmarks Minedrift	267
» : En Hedeopdyrker	268
» : En 50-Aars Mærkedag	283
» : Usædvanligt Sitka-Læhegn..	288
» : De danske Heder..	336
Vind, O.: Hundrede Aar er gaaet..	70

Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse.

Repræsentanter:	Aar for sidste Valg	1. Gang valgt
<i>Aabenraa-Sønderborg Amter:</i>		
Konsul, Direktør Kr. Hansen, Aabenraa	(1938)	(1938)
Gaardejer Hans Schmidt, Kollund	(1941)	(1941)
<i>Aalborg Amt:</i>		
Amtsraadsmedlem N. C. Nielsen, R., Villa Bakkely, Langholt	(1938)	(1914)
Direktør Brink Jensen, Husmandskredit- foreningen, Aalborg	(1941)	(1941)
<i>Aarhus Amt:</i>		
Godsejer A. Pontoppidan, R., Constantinsborg, Ormslev	(1941)	(1903)
Statsskovrider K. Kierkgaard, R., Palsgaard, Hampen	(1938)	(1932)
Gaardejer Jørgen Yding, Skjellergaard, Odder	(1938)	(1938)
<i>Haderslev-Tønder Amter:</i>		
Amtsraadsmedlem, Gaardejer Jens Hørlück, R., Skodborg	(1938)	(1921)
Borgmester, Apoteker I. Kjems, R., Løgumkloster	(1941)	(1941)
<i>Hjørring Amt:</i>		
Statsrevisor, Gaardejer J. S. Vanggaard, K., Dm., p. p., Vandstedlund, Hjørring	(1938)	(1932)
Proprietær Aage Holm, R., Eskjær, Tolne	(1941)	(1935)
Husmand J. Libak Hansen, Agdrup, Taars	(1938)	(1932)
<i>Randers Amt:</i>		
— — — (1941)		
Hofjærgermester A. Mourier-Petersen, R., Dm., Rugaard, Hyllested. <i>Formand for Repræ-</i> <i>sentantskabet</i>	(1938)	(1908)
Proprietær C. Suhr Kirketerp, Alstrupgaard, Hadsten	(1941)	(1929)

	Aar for sidste Valg	1. Gang valgt
<i>Ribe Amt:</i>		
Direktør O. Vang Lauridsen, R., Vejen	(1941)	(1935)
Gaardejer Søren Johansen, Holsted	(1938)	(1938)
Folketingsmand, Gaardejer Olav Øllgaard, Gredstedgaard, Gredstedbro	(1941)	(1941)
<i>Ringkøbing Amt:</i>		
Amtmand A. Karberg, K., Dm., Ringkøbing	(1941)	(1935)
Gaardejer P. Chr. Nagstrup, Ulfborg	(1941)	(1941)
Godsejer A. Olufsen, Quistrup, Struer	(1938)	(1938)
— — — (1938)		
<i>Thisted Amt:</i>		
Gaardejer N. Møller Holm, Vust (Valgperiode fra 1938).	(1942)	(1942)
Bankdirektør Chr. Poulsen, R., Nykøbing M.	(1941)	(1941)
<i>Vejle Amt:</i>		
Hofjm., Greve K. Brockenhuus-Schack, Barritskov, Barrit	(1935)	(1935)
Lærer Rasmus Mortensen, R., Lindeballe, Gadbjerg	(1941)	(1941)
Hofjægermester F. Neergaard, R., Tirsbæk, Vejle	(1938)	(1932)
<i>Viborg Amt:</i>		
Hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Tjele, Ørum Sdrl. <i>Bestyrelsens Formand</i>	(1941)	(1923)
Folketingsmand Laust Nørskov., R., Nørskovgaard, Møldrup	(1941)	(1923)
Godsejer K. Kiildsen, R., Lynderupgaard, Skals. <i>Næstformand</i>	(1938)	(1924)
<i>Sjællands Stift:</i>		
Professor, Dr. phil. A. Mentz, R., Dm., p. p., Harsdorfsvej 13 ⁴ , København V.	(1938)	(1924)
— — — (1938)		
Overretssagfører Axel Hulegaard, R., Gl. Torv 14, København K.	(1941)	(1935)
<i>Fyns eller Lolland-Falsters Stift:</i>		
Forstander Johs. Petersen-Dalum, R., Dalum Landbrugsskole, Hjallesø	(1938)	(1926)
<i>Valgte af Repræsentantskabet:</i>		
Grosserer Cornelius Petersen, Kmd., Dm., Frederiksberggade 2, København K.	(1941)	(1935)
Godsejer, Dr. med. Hasselbalch, Borupgaard, Snekkersten	(1941)	(1935)
Fhv. Direktør C. E. Flensborg, R. Dm., p. p., Viborg	(1943)	(1943)

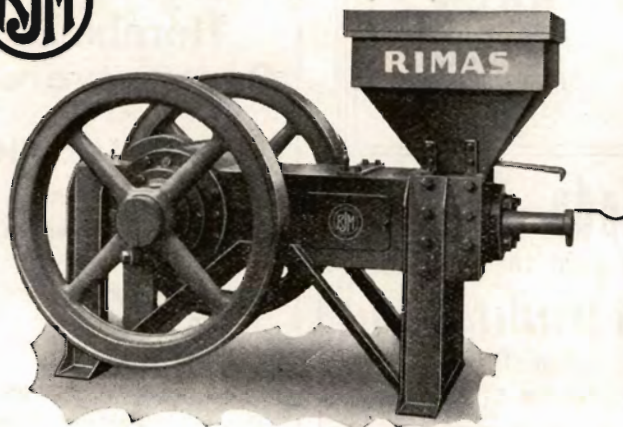
	Aar for sidste Valg	1. Gang valgt
Amtmand, Kmhr., Hofjm., Lensgreve O. D. Schack, Kmd., Dm., Schackenborg, Møgeltønder	(1941)	(1923)
Godsejer C. C. Branth, Sødringholm, Dalbyover	(1943)	(1923)
Folketingsmand, Gaardejer Marinus Sørensen, Ø. Hvidbjerg, Redsted, Mors	(1941)	(1941)
Proprietær Laurits Sørensen, Vestervig	(1942)	(1914)
Landstingsmand, Proprietær Martin Sørensen, Peterslund, Øster Assels	(1943)	(1934)
Professor, Dr. techn. Chr. Nøkkentved, R., Ø. Voldgade 6 H, København K.	(1942)	(1939)
Folketingsmand, Husmand J. Kr. Jensen, Lillering	(1942)	(1942)

Bestyrelsen.

- Hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Tjele, Ørum Sdr. *Formand*.
Valgt af Repræsentantskabet 1943 (1930).
- Hofjægermester A. Mourier-Petersen, R., Dbm., Rugaard, Hyllested.
Næstformand. Formand for Repræsentantskabet. (1. Gang 1931).
- Godsejer C. C. Branth, Sødringholm, Dalbyover.
Valgt af Repræsentantskabet 1942 (1933).
- Amtsraadsmedlem, Gaardejer Jens Hørlück, R., Skodborg.
Valgt af Repræsentantskabet 1941.
- Departementschef, Dr. polit. J. Wilcke, K., Dbm., p. p., Landbrugs-
ministeriet København K.
Valgt af Landbrugsministeriet 1932.
- Folketingsmand, Redaktør A. C. Mortensen, Viborg.
Valgt af Landbrugsministeriet 1932.
- Landstingsmand J. Kr. Johansen, Løgstrup.
Valgt af Landbrugsministeriet 1935.
- Gaardejer K. Røhr Lauritzen, R., Demstrupgaard, Sjørslev.
Valgt af De samvirkende Landboforeninger 1933.
- Parcellist P. Nielsen, Vejager, Tvis.
Valgt af De samvirkende danske Husmandsforeninger 1933.

Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

Paa Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

„RIMAS“ TØRVEPRESSERE
„RIMAS“ JÆLTEVÆRKER
„RIMAS“ FORMTØRVSPRESSER

er uovertrufne i Kvalitet, Driftssikkerhed og Økonomi.
Indgiv Deres Bestilling i god Tid.

**Ringsted Jernstøberi
& Maskinfabrik A/s**

Varde Bank
Esbjerg Afdeling

Kongensgade 62
og Fiskerihavnen

**Herning Hede-
& Discontobank.**

10—12 $\frac{1}{2}$. 2 $\frac{1}{2}$ —5.
Telefon 5, 273 og 720.

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard
Telefon 921

◆
Normrør
med Garantimærket △
Imprægnering
— Brøndrør —

**Kaas-
Briketter**

Hovedforhandler:
Nordjyllands
Kulkompani
Nørresundby
Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11.

Aktieselskabet
AARHUUS PRIVATBANK

— stiftet 1871 —

Aarhus:
Hovedkontor.

København.
Nygade 1.

Aktiekapitalen & Reserver ca. 17 Mill. Kr.
hæfter til Sikkerhed for alle Indskud.

Bind dit

DET DANSKE
-Standard-Høstbindegarn
FRA
A/S ESBJERG TØVVERKSFABRIK

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor
 Telefon 58 Telefon 58
 Ølgod

Vore anerkendte
- RØDE DRÆNRØR -
 føres altid paa Lager fra 2" til 8".
 Tilbud til Tjeneste.
A/S Gammelgaard Teglværk,
 Skive.
 Telefon 187.

Drænrør.
 Røde Drænrør fra 2" — 8" altid paa Lager. Forlang Tilbud.
1/8 Aalborg Teglværk.
 Vesterbro 58. Telf. 24 & 305.

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S
 leverer
PRIMA, RØDE DRAINRØR
 i Størrelse fra 2 til 15 Tommer.
 Indhent Tilbud. Tlf. Højslev 3.

**Hornbæk
 Cementvare-
 og
 Mørtelfabrik**
 Marius Ødum
 Telefon 400 Randers

 Kan Δ -mærkede
 Varer føres
 Største Lager
 Bedste Kvalitet
 Forlang Tilbud

**Bjerringbro
 Cementvarefabrik**

 ved Th. Petersen
 Telf. 111, Bjerringbro
 ■

 Alle Δ -mærkede Rør
 Imprægnerede
 og uimprægnerede

 Stort Lager
 Altid leveringsdygtig

Røde Drænrør
 indtil 16" Diameter.
A/S Højslev Teglværk
 pr. Ulstrup.
 Telefon 67 Ulstrup.

Nivaagaards Teglværk.
 Telf. Nivaa Nr. 9. Nivaa St.
Drænrør i alle Dimensioner
 fra 2" til 15". — **Lerrør** med
 og uden Muffe fra 6" til 15"
 — Forlang Tilbud. —

J. C. HALVORSEN
Kroghsgades Cementstøberi
AARHUS
 Kontor: Dannebrogsgade 20
 Telf. 5019—5020

 Impræg. Cementrør, anerk. af
 Autoriteterne som fuldstændig
 Erstatning for glass. Lerrør.
 Monierrør. Maskinstampede
 Rør. Brøndringe.
 Dagens billigste Prs.
 — — Forlang Tilbud. — —

**RØDE DRÆNRØR
 TAGSTEN
 MURSTEN**

Kählers Teglværk
 Korsør

**TJÆREBORG
 CEMENTSTØBERI**

 F. CHR. JENSEN
 — Telefon 21 —

 Impræg. Cementrør efter In-
 genjørerforeningens Normer. —
 Monierrør i forskellige Di-
 mensioner fra 50—125 cm.
 Forlang Tilbud.

Petersværk Cementvareindustri
 Telefon 1055 — Nørresundby

 Δ Betonrør efter dansk Ingenjørerforenings Normer
 Vibrerede Monierrør — — Imprægnerede Rør

Røde - 1 1/2" — 12" - Drænrør.
 Forlang Tilbud.
Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
 Vesterbrogade 12 — København V. — Central 282.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor
 Telefon Skive 1030 Telefon Viborg 1330
 S. m. b. A.
 Alle Størrelser i Drænrør leveres

forhøjedes Afgiften for Læggeplads paa Agerjord fra 300 Kr. til 400 Kr. pr. Td. Land, medens Afgiften for Læggeplads paa Jord af anden Beskaffenhed forblev uforandret 300 Kr. Det blev dog ikke i Bekendtgørelsen nærmere præciseret, hvad der skulde forstaas ved Agerjord, men det synes som om Bestemmelserne i Praksis er blevet fortolket saaledes, at al Mineraljord, der har været eller eventuelt kunde være dyrket, er Agerjord, saaledes at »Jord af anden Beskaffenhed« udelukkende er aldrig pløjede, lavtliggende Humusarealer.

Generatortørv.

Den tiltagende Mangel paa Generatorbrænde har naturligvis øget Interessen for Generatortørv tilsvarende, men som tidligere berørt er der fremdeles hos Generatorbrugerne nogen Modvilje mod at anvende Tørv, saalænge Træ overhovedet kan fremskaffes, og der er Eksempler paa, at Lastbilchauffører hellere vil køre paa f. Eks. Grankogler end paa Tørv; endog Mosebrugere, der selv fremstiller eller kan fremstille Generatortørv, anvender Træ, saalænge saadant kan fremskaffes. Grunden hertil maa formentlig søges i, at der i Generatorernes første Tid blev gjort daarlige Erfaringer med Hensyn til Kørsel med Tørv, dels som Følge af et noget højere Tjæreindhold og dels — og vel nok især — som Følge af Tørveaskens ret store Tilbøjelighed til Slaggedannelse, saafremt den indeholder selv meget smaa Mængder af Sand.

Der har i 1943 været ialt 163 Producenter af Generatortørv, som har modtaget Autorisation dertil af Hedeselskabet. Den samlede planlagte Produktion androg ca. 250 000 Tons. Der foreligger ingen Oversigt over, hvor stor en Produktion af Generatortørv der er naaet, og en saadan Oversigt vil være vanskelig at tilvejebringe, fordi Generatortørvene ikke altid er adskilt fra den øvrige Produktion af Tørv.

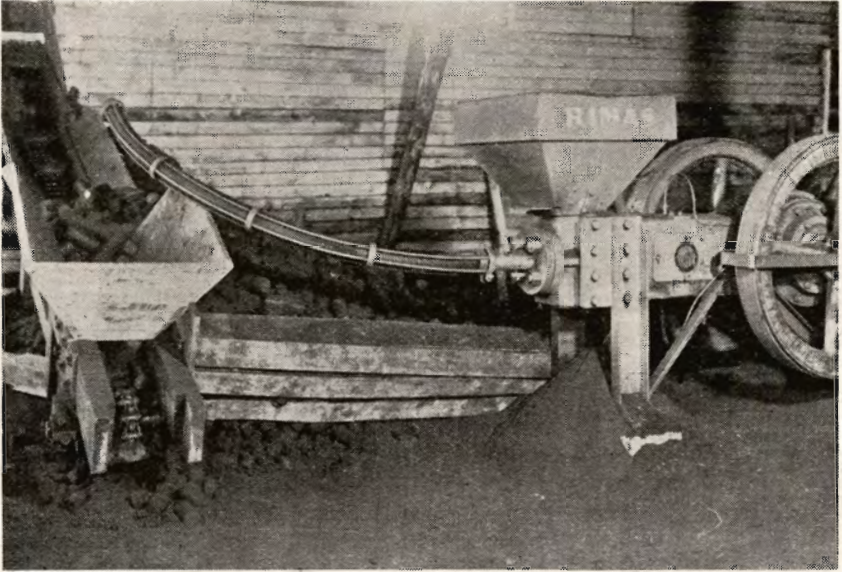
Efterspørgslen efter Generatortørv særlig fra København har været væsentlig større end Tilbudet, og allerede tidligt paa Sommeren meldte de fleste Generatortørvproducenter alt udsolgt. Saavidt det kan skønnes, er der ikke fra Producenternes Side sat synderligt ind paa at forcere Produktionen af disse Tørv. Aarsagen hertil maa ganske utvivlsomt søges i, at der i de foregaaende Aar var meget ringe Efterspørgsel, hvilket bevirkede, at en Del af de fremstillede Generatortørv maatte sælges som almindelige Tørv.

Det kan sikkert forventes, at der i 1944 vil blive produceret flere Generatortørv end i 1943, selv om flere Producenter oplyser, at Forskellen mellem Maksimalprisen paa Generatortørv og almindelige Tørv er for lille og gennemgaaende ikke dækker de forøgede Produktionsomkostninger. Der kan i denne Forbindelse peges paa, at Generatortørvene næsten altid er af

forholdsvis let Kvalitet, hvilket giver store Arbejdsomkostninger pr. Ton i Sammenligning med almindelige Tørv, hvortil kommer, at Generatortørv — for ikke at blive forurennet — som Regel maa udlægges paa Mosebund og derfor tørrer langsommere end Tørv udlagt paa f. Eks. Sandjord.

Tørvebriketter og Formbrændsel.

Der findes nu ialt 7 Fabrikker, der fremstiller Tørvebriketter. Der foreligger ikke nogen fuldstændig Opgørelse over Produktionens Stør-

Formbrændelsespresse i Virksomhed hos Fabrikant Garth-Grüner i Sorø. Der er anbragt et Transportrør paa Enden af Mundstykket, saaledes at Maskinen selv transporterer Briketterne over i en Transportør for direkte Læsning af Jernbanevogn eller til Lagerplads.

relse, idet Forholdet er det, at Raamaterialet, d. v. s. Fræsetørv eller Stokertørv, indsamles i Løbet af Tørvesæsonen, medens den egentlige Briketfremstilling sker i Løbet af hele Aaret.

Skønsmæssigt kan det anslaaes, at der er fremstillet Raamateriale beregnet til Fremstilling af 40 – 50 000 Tons Tørvebriketter.

Tørvebriketter maa kun fremstilles og forhandles efter forud indhentet Tilladelse af Handelsministeriet, og i Bekendtgørelse fra Prisdirektoratet den 1. Juni 1943 blev der etableret en Maksimalprisordning for disse Briketter, som gaar ud paa, at der for hver Fabrik fast-

sættes en Salgspris pr. Ton af Fabrik. Der er endvidere fastsat Maksimalavancer for Grossist og Detaillist samt Maksimalpris ved Salg til Forbruger. I den sidste Pris er alle Fragt- og Handelsomkostninger inkluderet.

Ved Formbrændsel forstaas et Produkt, der er fremstillet ved Pressning af Tørvesmuld eller Fræsetørvafharpning saaledes, at det har en regelmæssig ydre Form og er i Stand til saavel under Transport og Skovling som under Forbrændingen at holde sammen uden at falde hen til Pulver eller smuldre. Formbrændsel maa højst have et samlet Vand- og Askeindhold paa 42 pCt., heraf højst 25 pCt. Vand. I en Bekendtgørelse af 27. Maj 1943 er Maksimalprisen for Formbrændsel fastsat til 67 Kr. pr. Ton af Fabrik, og der er endvidere fastsat Maksimalpriser ved Salg til Forbrugere.

I Henhold til Oplysninger, der velvilligst er meddelt af Brændsels-Nævnet, var der den 1. Oktober af 59 Producenter, fra hvem der er modtaget Indberetning, fremstillet ialt 18 000 Tons Formbrændsel. Hvis der regnes med en tilsvarende Produktion hos 25 Virksomheder, fra hvilke der ikke foreligger Indberetning, naar den samlede Produktion op paa godt 25 000 Tons pr. 1. Oktober.

Tørvestrøelse.

Produktionen af Tørvestrøelse og Tørvemuld har i 1943 været noget mindre end i 1942 og væsentlig mindre end i 1941. Tallene for de tre Aar er som følger:

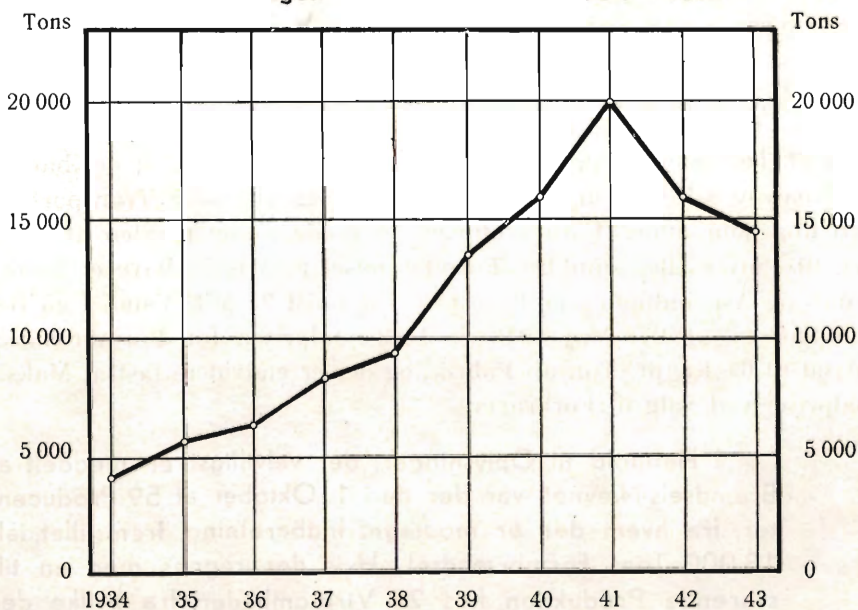
1941:	364 000	Baller	svarende til ca.	20 000	Tons.
1942:	300 000	„	„	16 000	„
1943:	275 000	„	„	14 500	„

Aarsagen til denne Nedgang er ikke at søge i manglende Efterspørgsel, men skyldes i første Række Vanskeligheden ved at faa borttransporteret større Mængder.

Gangen i Produktionen er den, at Raamaterialet opgraves i Mosen i Tiden efter Tørvesæsonens Afslutning, og det overvintrer paa Mosen for at blive gennemfrosset. Det følgende Aar bjerges Materialet, naar det er blevet tilstrækkelig tørt. Materialet rives, sorteres i Tørvestrøelse og Tørvemuld og presses i Baller, efterhaanden som der er Afsætningsmuligheder, fordi Fabrikkerne ikke er indstillet paa at ligge inde med et større Lager af færdige Produkter.

Efterspørgslen efter Tørvestrøelse og Tørvemuld har været meget stor — ikke mindst fra Sjælland —, men de vanskelige Transportfor-

Tilvirkningen af Tørvestrøelse 1934 - 43.

hold baade med Hensyn til Skibe og Baner har medført, at Virksomhederne i 1943 ikke har kunnet behandle al den i 1942 opgravede Tørvestrøelsesmasse, saaledes at der nu findes en ikke ubetydelig Reserve af ubehandlet Materiale.

Tørveproduktionen 1943 belyst ved Analyser.

Af Laboratorieforstander, Civilingeniør *Th. Mogensen.*

I Lighed med i Fjor har Hedeselskabet for et vist Tidsrum modtaget Indberetninger fra de Laboratorier og Apoteker, der af Landbrugsministeriet er autoriseret til Foretagelse af Analyser af Tørv for Fastsættelse af Maksimalpris. Prøverne er udtaget af de af Landbrugsministeriet autoriserede Prøveudtagere. Der er foreløbig udarbejdet en Oversigt over Resultaterne for Maj—September, idet man paa Grund af Tørveproduktionens tidlige Start og normale Ophør i August i Aar har valgt denne Periode, medens man i Fjor, hvor der begyndtes og afsluttedes sent, foretog Opgørelsen for Juni—November. I ovennævnte Periode er analyseret henved 51 500 Prøver.

Forudsætter man, at der pr. 1. Oktober er leveret ca. $\frac{2}{3}$ af hele

Produktionen, vil det sige, at der gennemsnitlig er udført 1 Analyse for ca. hver 80 Tons.

Det kan ikke siges at være nogen stor »Analysetæthed«, men alligevel kan man dog af det indsamlede Materiale, som er anført i nedenstaaende Skema, faa et Billede, der i store Træk fortæller en Del om Tørvenes Kvalitet i 1943, idet Analyserne er jævnt fordelt over Landsdelene og repræsenterer saavel Producenter som Købere i nogenlunde lige Grad.

*Analysernes procentiske Fordeling over Klasserne
for hele Landets og for de enkelte Landsdeles Vedkommende
i Tidsrummet Maj—September 1943.*

Omraade:	Jylland	Fyn og Langeland	Sjælland (excls. Kbh.)	Lolland-Falster	Bornholm	København	Hele Landet	
Antal Analyser ialt:	22750	2539	15699	2135	181	8160	51464	
Vand + Aske	Klasse							
under 35,0 %	I	35,2	11,0	14,0	6,4	20,4	4,2	21,4
35,1—40,0 %	IIA	26,7	18,6	25,1	22,6	36,5	9,6	23,0
40,1—45,0 %	IIB	21,7	25,1	28,5	35,1	29,8	23,0	24,7
45,1—50,0 %	IIIA	11,4	23,4	19,5	22,0	8,3	26,0	17,2
50,1—55,0 %	IIIB	3,6	13,9	8,8	9,8	5,0	20,2	8,6
55,1—60,0 %		1,0	5,7	2,9	3,6	—	10,9	3,5
over 60,0 %		0,4	2,3	1,2	0,5	—	6,1	1,6
Askeindhold over 30,0 % beregnet paa Tørstoffet		0,5	2,6	2,2	3,0	4,4	4,6	1,9

Det ses, at for hele Landets Vedkommende er 21—22 pCt. af Prøverne gaaet i 1. Klasse og 47—48 pCt. i Klasse II A og II B, d. v. s., at ca. 70 pCt. er gaaet i de bedste Klasser. Henvend 30 pCt. er gaaet i de daarligste Klasser III A og III B og kun en ringe Del har været ulovlige med Hensyn til samlet Vand- og Askeindhold, d. v. s. haft under 40 pCt. brændbart Stof.

For de enkelte Landsdeles Vedkommende er Forholdene ret forskellige. Som ventet er ligesom i Fjor de fineste Kvaliteter produceret og leveret i Jylland, idet godt og vel 35 pCt. er gaaet i Klasse I og henvend 50 pCt. i Klasse II A og II B. Kun 15—16 pCt. er gaaet i de daarlige Klasser. For Øerne, naar undtages Bornholm, ligger det ikke tilnærmelsesvis saa godt. Her er Klasse II B den fremtrædende. Det maa dog i store Træk siges, at Kvaliteterne af Tørvene ogsaa her har været ret gode, idet ca. 55 pCt. er gaaet i de 2 bedste Klasser for Fyn og Langelands Vedkommende, 67—68 pCt. for Sjællands Vedkommende og 64 pCt. for Lolland-Falsters Vedkommende.

Ligesom i Fjor har Leverancerne til København kvalitetsmæssigt ligget daarligst, men dog betydelig bedre end i Fjor, hvor kun ca. 17 pCt. gik i de bedste Klasser, medens 20 pCt. eller mere var af Kvaliteter, der ifølge Ministeriets Bestemmelse angaaende Handel med Tørv m. v. slet ikke maatte forhandles. I Aar er over $\frac{1}{3}$ af Leverancerne gaaet i de bedste Klasser, og kun 6 pCt. har været ulovlig Handelsvare med Hensyn til Vand- og Askeindhold. Desværre maa det ligesom i Fjor bemærkes, at en Del Tørv, der med Hensyn til Vand- og Askeindhold har været lovlig Handelsvare, ikke har været det paa Grund af for stort Askeindhold, der ikke maa overstige 30,0 pCt. beregnet paa Tørstof-fet. Det drejer sig om gennemsnitlig et Par pCt. af hele Leverancen. For Jyllands Vedkommende udgør disse Tørv dog kun ca. $\frac{1}{2}$ pCt., medens de for det øvrige Land udgør ca. 3 pCt. af Leverancen. Det fremgaar iøvrigt af foranstaaende Skema, hvorledes Fordelingen over Landsdelene er.

For at faa et Billede af Kvaliteterne fra i Aar sammenlignet med i Fjor er Tallene opført ved Siden af hinanden i nedenstaaende Skema.

Analysernes procentiske Fordeling over Prisklasserne i 1942 og 1943.

Omraade:		Jylland		De øvrige Landsdele		København		Hele Landet		Forskell mellem 1942 og 1943
		1942	1943	1942	1943	1942	1943	1942	1943	
Vand+Aske	Klasse									
under 35,0 %	I	25,9	35,2	6,1	12,9	1,8	4,2	14,0	21,4	+ 7,4
35,1—40,0 %	IIA	24,0	26,7	16,6	24,2	4,1	9,6	18,2	23,0	+ 4,8
40,1—45,0 %	IIB	23,3	21,7	25,2	28,8	11,5	23,0	22,6	24,7	+ 2,1
45,1—50,0 %	IIIA	15,0	11,4	24,2	20,1	18,7	26,0	19,5	17,2	÷ 2,3
50,1—55,0 %	IIIB	7,8	3,6	16,8	9,5	23,6	20,2	13,8	8,6	÷ 5,2
55,1—60,0 %		2,7	1,0	7,4	3,2	20,8	10,9	7,1	3,5	÷ 3,6
over 60,0 %		1,3	0,4	3,7	1,3	19,5	6,1	4,8	1,6	÷ 3,2

Af dette Skema fremgaar, at der i denne Sæson sammenlignet med i Fjor er leveret 7—8 pCt. mere i Klasse I og henvend 7 pCt. mere i II A og IIB, d. v. s. ialt 14—15 pCt. mere i de bedste Klasser, medens de daarlige Klasser er gaaet ialt ca. 11 pCt. tilbage.

Sammenholdt med, at Produktionen i Aar er steget ca. 25 pCt., betyder det, at Danmark i Aar i Tørvene har faaet en Brændselsbeholdning med betydelig — ca. 33 pCt. — højere Varmeværdi end i Fjor.

Dette er et glædeligt Resultat, og maa siges at være en smuk Ind-

frielse af de Løfter, der før Sæsonens Begyndelse blev givet af førende Mænd indenfor Tørveindustrien.

Vandingsbehov og Regnvanding.

Af mag. agro. H. C. Aslyng, Landbohøjskolen.

I Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 14, 1943 har Civilingeniør B. S. Andersen skrevet en interessant Artikel om Vandingsbehov og Regnvanding.

Der er særlig taget Hensyn til de meteorologiske Forhold, men Jordbundens og Afgrødernes Indflydelse paa Vandingsbehovet omtales ogsaa. De Tal, der er anført til Orientering for, hvorvidt der forskellige Steder er Behov for Vanding i Tiden Maj—August, er imidlertid beregnet ud fra Kendskab til Nedbørens Størrelse og med Antagelse af en ideal Nedbør og/eller med Hensyntagen til Luftens Fugtighedsgrad. Paa den Maade kan man komme ud for, at Nedbørsunderskudet er større et Sted, hvor Afgrøderne klarer sig bedre end et andet Sted, hvor Underskudet er mindre. Forudsætningen for at det er rigtigt, at der er større Vandingsbehov ved Maribo end ved Tylstrup, er i det mindste, at Jorderne de to Steder er ens, og det er de jo som Helhed ikke.

Grunden til denne lille Artikel som Supplement er, at jeg tror, man faar bedre Oplysning om Vandingsbehovet et givet Sted, hvis man kender den dyrkede Afgrødes Vandforbrug og undersøger, hvor meget Vand Jorden kan levere, og hvor stor Nedbøren er. Det der saa evt. mangler i at naa op paa, hvad der kræves for Afgrødens fulde Udvikling, er da Underskudet. Man skal med andre Ord først betragte Jordens Betydning, og saa som Supplement hertil karakterisere Stedets Nedbør og Luftfugtighed og evt. andre Forhold.

Det samlede Vandforbrug pr. Arealenhed af de Afgrøder, der dyrkes i Landbruget, synes efter nyere Undersøgelser at være ret ens uanset Vækstperiodens Længde og Afgrødens Art og Størrelse. I hele Vækstperioden medgaar 300—350 mm Vand til Produktionen af en god Afgrøde. Tidspunktet for Afgrødens største Vandforbrug varierer med Arten og Tidspunktet for den største Stofproduktion.

En Bestemmelse af, hvor meget Vand Jorden stiller til Raadighed for Afgrøden, er vanskelig. Det kommer noget an paa Plantearten, særlig hvor dybt Rødderne gaar ned. Mest afgørende er dog Jordens Art. En Bestemmelse af Jordens Vandindhold i Foraaret, naar Afgrøden saas, er ikke tilstrækkelig, da en Del af Vandet ikke kan udnyttes af Planterne.

Disse Forhold er nærmere omtalt i en Artikel af mig, »Om Fugtighedsforholdene i Jorden og Afgrødernes Vandforsyning«, og som kommer i næste Hefte af »Nordisk Jordbrugsforskning«. I Tilknytning hertil er anført yderligere Litteratur. Her skal kun i nedenstaaende Tabel efter Freckman og Baumann vises Forholdene for nogle forskellige Jorder. Vandindholdet er angivet i mm i de paagældende Dybder, hvilket er bedre end i Vægtprocent.

	Humus- jord mm	Stiv Lerjord mm	Lettere Lerjord mm	Lerrig Sand mm	Sandet Ler mm	Sand mm
Vand ialt til 1,6 m	990	655	500	330	350	190
Deraf utilg. for Planterne	470	410	290	110	180	55
Tilg. for Planterne 1,6 m Dybde	520	245	210	220	170	135
Tilg. for Planterne 0,8 m Dybde	288	145	113	121	103	74

Har Afgrøderne et Vandforbrug paa 300—350 mm, kræves der paa Sand en Nedbør paa 226—276 mm, naar vi regner med 80 cm Dybde for at faa en god Afgrøde, medens det paa Humusjord er nok med 20—70 mm og paa stiv Lerjord 155—205 mm o. s. v. Hr. Andersen nævner ogsaa selv, at der taales et større Nedbørsunderskud paa svær Jord end paa sandet Jord.

Hvor det kniber med Vandforsyningen maa man fortrinsvis dyrke Afgrøder, der kan dække deres Vandbehov over en længere Periode og ikke har det store Vandforbrug i en Periode, hvor Nedbøren normalt er lille. Græsmarkerne og Vaarsædsmarkerne er normalt mest udsat for Tørkeskade. Vanding af alm. Landbrugsafgrøder kan normalt næppe foretages med Fordel, hvad de faa udførte Undersøgelser ogsaa tyder paa. Det er dog et udmærket Forslag at faa Forholdene grundigere undersøgt, end det hidtil er sket, f. Eks. ved Vandingsforsøg paa Græs- eller Høslætarealer.

Forberedelse af Tørveproduktionen i 1944.

Ogsaa i det kommende Aar Statslaan til Anlæg og Drift.

Landbrugsministeriet har allerede nu meddelt, at der ogsaa for 1944 vil blive givet Adgang til at ansøge om Statslaan til Tørveproduktionen, og at Ministeriet gerne ser, at Laaneandragenderne fremkommer i saa god Tid som muligt.

Det hedder i Meddelelsen følgende:

Laanene ydes hovedsagelig som Driftslaan til Betaling af Arbejds-lønninger. I Tilfælde, hvor vedkommende Producent ikke allerede er i Besiddelse af brugbart Materiale, kan der dog ydes Anlægslaan med indtil 80 pCt. af Købesummen for Maskiner og andet Driftsmateriel, for brugt Materiel dog som Regel ikke over 50 pCt. Laanene forrentes med $4\frac{1}{2}$ pCt. p. a. og afdrages for Driftslaanenes Vedkommende efterhaanden som Produktionen afsættes og senest pr. 11. December Termin 1944, for Anlægslaanenes Vedkommende i Løbet af 2 Aar.

Ansøgninger om Laan udfærdiges paa Skemaer, der faas ved Henvendelse til Landbrugsministeriets Tørvekantor, Bremerholm 39, København K, eller Det danske Hedeselskab, Viborg, og skal indsendes med Kommunalbestyrelsens Paategning gennem Hedeselskabet til Landbrugsministeriet.

Sidste Frist for Indgivelse af Ansøgninger er 1. April 1944, men det tilraades at indgive Ansøgninger saa tidligt som muligt, saaledes at disse kan være bevilget i god Tid, før Sæsonen begynder.

MINDRE MEDDELELSER.

Merhugsten i de danske Skove.

Kontorchef i Dansk Skovforening, Skovrider *Bondo*, har fornylig oplyst, at den samlede Merhugst i de sidste 3 Aar i de danske Skove har udgjort 1,6 Mill. Kubikmeter. Da den aarlige normale Hugst udgør ca. 1,9 Mill. Kubikmeter, vil det sige, at der er tæret ganske overordentlig haardt paa Skovenes Reserver. For Statsskovenes Vedkommende regner man med, at praktisk talt alle Reserver allerede er brugt, og det samme gælder maaske i endnu højere Grad de fleste af de private Skovbrug.

*

Til Fremme af Læplantning.

Det jyske Læplantningsudvalg, der bestaar af Repræsentanter for Husmandsforeninger, Landboforeninger, Hedeselskabet, Plantningsforeningerne og Statens Forsøgsstationer og har Proprietær *K. Røhr Lauritzen* til Formand og Konsulent *H. Land Jensen* til Sekretær, har tilrettelagt et Oplysningsarbejde inden for de lokale Foreninger i Jylland for den kommende Tid. Udvalget stiller saaledes Foredragsholdere til Raadighed til Afholdelse af Foredrag, endvidere Udstillingsmateriale, Lysbilleder og Film samt en lille Pjece — fremstillet i meget stort Oplag — om Læplantning og andre Midler mod Sandflugt, idet denne Pjece kan faas gratis hos Udvalget og altsaa er beregnet til Uddeling gennem Foreningerne.

*

Akts. Borris Plantage

har holdt Generalforsamling. Formanden, Centralbestyrer *Iver Albech Nielsen*, Astrup, aflagde Beretning, og Kassereren, *Chr. Søndergaard*, oplæste Regn-

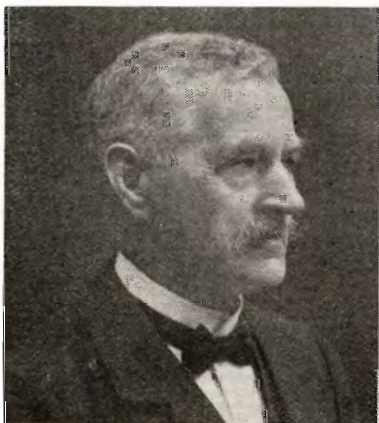
skabet, der viste et Overskud paa 3333 Kr. Det vedtoges at udbetale 5 pCt. i Udbytte.

Til Bestyrelsen valgtes *J. Thomsen Jensen*, Ahler Østergaard, i Stedet for Iver Albech Nielsen, der ikke ønskede at tage imod Genvalg. Til Revisor valgtes Mejeribestyrer *J. Nielsen*, Borris.

Skovrider *Mørch Sørensen*, Birkebæk, gennemgik Plantagens Historie og Udseende for Tiden.

*

Et Mindesmærke for Ritmester Rahbek.

Ritmester Rahbek.

paa Graven paa Viborg Kirkegaard er rejst en Mindesten med et vellignende Relief-Portræt i Bronze.

*

Under Titlen »Physiographical Studies on the river Susaa« har Professor i Ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, Dr. phil. *Kaj Berg* udsendt en Publikation, der behandler Betingelserne for Dyrelivet i Sjællands største Vandløb, Susaaen, og i en Del af dens Tilløb.

Hedeselskabets hydrometriske Undersøgelser har ydet Professoren Bistand med Hensyn til Maaling af Vandføringer og Strømhastigheder til forskellige Aarstider og paa forskellige Steder af Vandløbene fra Udspring til Udløb og har iøvrigt stillet sit Maalemateriale fra tidligere Maalinger, ogsaa i den øvrige Del af Landet, til Professorens Raadighed. Publikationen, der tænkes efterfulgt af Meddelelser om Fauna og Flora, giver en indgaaende Skildring af de geografiske, geologiske, hydrometriske, fysiske og kemiske Forhold i Susaaen og dens Tilløb.

*

Lemvig og Omegns Plantningsforening

har sidst i November holdt Generalforsamling, hvor Formanden, Gaardejer *P. Koch*, Nørremark, oplyste, at Foreningen havde overrakt Gaardejer *Lange Bæk* i Bøvling et stort Sølvbæger som Anerkendelse for hans Indsats i de 50 Aar, han havde siddet i Bestyrelsen.

Det oplystes, at der i 1941 var uddelt 77 000 Naaletræer og 7000 Løvtræer og i 1942 81 600 Naaletræer og 21 500 Løvtræer.

Til Bestyrelsen genvalgtes *Lange Bæk* og i Stedet for Th. Fris, Fabjærg, nyvalgtes hans Søn *Ejnar Fris*.

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring for Genplantningsværdien for Naaetræs-plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for alle 50 Øre pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie pr. ha 15 Øre, dog ikke under 50 Øre. Vedtægter og Indmeldelsesblanketter faas ved Henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG.

„KUSTOS“ KREATURFORSIKRINGSFORENING
STIFTET AF DANSKE LANDMÆND 1881
FORSIKRER HESTE, KVÆG, FAAR OG SVIN
KONTOR: HAVNEGADE 4, AARHUS TELEFON NR. 1800

Brunkul
Mergel
Kalk

H. Theut

Viborg
Tlf. 1560-1559

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15

Telefon: 1500
(5 Linier)

Kontor i Karup

VIBORG ANDELS-SVINESLAGTERI

Vore Udsalg bringes i Erindring

Telefoner 137 og 779

Teglværkernes Salgskontor, Horsens.

S. M. B. A.

Telefon 1109.

Søndergade 37.

Drænrør — Mursten — Tagsten.

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telf. 1400 (3 Linier)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33.
Telf. Viborg 802—803.

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.
Telefon 173—174.
Elektriske Anlæg - Vandværks-
anlæg.

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring.

Tell. 14.350. - Gensidigt Selskab. - Reventlowg. 14, Kbhvn. V.

Ansvarsforsikring

Autombillforsikring

Henvendelse til Kredens Tillidsmand eller til Kontoret.

Andels- Klædefabriken

Grindsted

Telefon 20

Klædevarer
Tæpper
Garn

JYDSK ØL I JYLLAND

SPRIT
til teknisk Anvendelse.

TRELLOSE PR. HERLUFMAGLE - TLF. SKELBY 83
Under Kontrol af Sydsjællands Planteavlssudvalg.

Stryg elektrisk

Teglværkernes
Salgskontor

ESBJERG

Telf. 265-546

DRÆNRØR

2"-15"

MURSTEN TAGSTEN

Brug **RANDERS**
REB

SKIVE
DISKONTOBANK

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Aarhus

Annoncér i
Hedeselskabets
Tidsskrift

J. Chr. Petersens
Papirhandel

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
København K.

Hovedforhandler
af Statens Papir

Lyskopi - Zinktryk

**Aarhus Lys- &
Zinktrykanstalt**

Frederiksalldé 60, Aarhus

Hammerum Herreds
Spare- og Laanekasse,

Herning

Telf. 10 og 314

Østergade 6
Kontortid
10-12¹/₂, og 14¹/₂-17

Landbrugslotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
i en Serie 38,000 Gevinster
+ en Præmie. - Tils.
Kr. 1 Million 823,460. -
Trækkes samtidig med
Klasselotteriet.

Lodseder faas hos alle
Kollektørerne samt i

Hoved-Kollektionen, Frede-
riksberggade 2, København K.

REMINGTON

Bedste og mest benyttede
Skrivemaskine.
Eneforhandler for Danmark:

L. KRISTENSEN

75, Raadhuspladsen,
København V.

Aktieselskabet
De danske
Sukkerfabrikker
København

Rix er Specialist
i Kontor-Møbler
Nørre Allé 92 Aarhus

OVERALT MAN SER

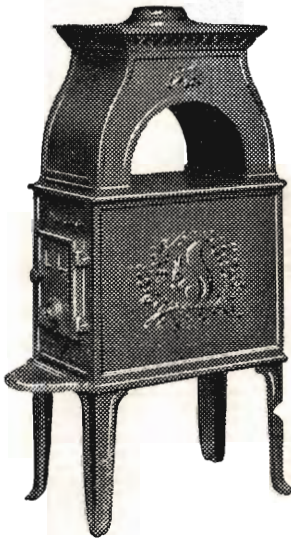
BUCHTRUPS KLICHEER

TELF. 911
OG 611

BUCHTRUPS KLICHÉFABRIK
ROSENKRANTZSG. 23, AARHUS.

Morsø Støbegods

BRÆNDEOVNE

BRÆNDEKAMINER

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.

KGL. HOFLEVERANDØR

NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, Civilingeniør J. Parbo (Formand),
Afdelingsleder, Skovrider B. Steenstrup og Botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.